

А. П. Шакула,
директор НБ МДУ

Використання сучасних інформаційних технологій у роботі бібліотек Маріуполя

У статті наводиться досвід використання сучасних інформаційних технологій у роботі бібліотек міста Маріуполя за матеріалами III науково-практичної конференції бібліотек міста.

***Ключові слова:** інформаційні технології, інноваційний розвиток, програмне забезпечення, інформаційний бібліотечний продукт.*

Бібліотеки різних систем та відомств Маріуполя не тільки активно використовують у своїй роботі новітні інформаційні технології, але й створюють на їх основі власні інформаційні продукти. Досвіду діяльності бібліотек у цьому напрямку та обговоренню проблем використання програмного забезпечення була присвячена III міська бібліотечна науково-практична конференція **«Використання сучасних технологій у створенні бібліотечного інформаційного продукту»**, яка була організована НБ МДУ та відбулася восени 2013 року.

Бібліотеки міста мають різний рівень комп'ютерного та програмного забезпечення, різну потребу у використанні сучасних інформаційних технологій. Крім того, вони виконують не завжди однакові функції та завдання. Тим цікавішим для учасників конференції було знайомство з досвідом своїх колег, обговорення спільних проблем.

Без впровадження та використання новітніх інформаційних технологій не можливий подальший інновацій-

ний розвиток бібліотек вищої школи, створення електронного інформаційного середовища для забезпечення науково-освітньої діяльності свого університету, зазначила директор НБ МДУ **Шакула А. П.** Бібліотека університету надає доступ своїм користувачам до світових електронних інформаційних ресурсів та створює власні: електронний каталог, повнотекстову БД «Електронна бібліотека», БД «Праці викладачів МДУ», «Публікації про МДУ» та ін., створює бібліографічні покажчики, методичні рекомендації та іншу видавничу продукцію в електронному вигляді. Власними силами створено співробітників сайт бібліотеки (<http://libr-margu.narod.ru/>) та блог Библио.net (<http://biblioobzor.blogspot.com>). Віртуальні довідки, електронна доставка документів, електронне замовлення нової літератури викладачами, електронні бюлетені нових надходжень для кафедр університету – далеко не повний перелік послуг, які стали можливі завдяки використанню сучасних інформаційних технологій в практиці бібліотеки.

З появою нових інформаційних і мережевих технологій звична схема інформаційної взаємодії у академічному середовищі почала змінюватися, визначила директор НТБ ПДТУ **Пасинкова О. В.** Зараз результати проведених досліджень публікуються не тільки у монографіях, рецензованих журналах, але все частіше в електронних виданнях, накопичуються у віртуальних сховищах даних. Для організації роботи з файловими архівами є як комерційні, так і безкоштовні програми; найбільш популярними в Україні за рядом параметрів є DSpace і EPrints. Порівняв функціональні особливості цих програм, бібліотека університету зупинилася на програмі DSpace, оскільки вона забезпечує кращу платформу для довгострокового збереження цифрових матеріалів, надає повний спектр функціональності для створення електронних бібліотек. Програма DSpace стала основою для створення двох

інформаційних продуктів бібліотеки: інституційного репозиторію, який функціонує з жовтня 2012 року, і сайту навчально-методичних матеріалів, який на даний час знаходиться у стані пілотного проекту. Хоча ці інформаційні ресурси створені на платформі DSpace, однак принципово відрізняються у правах доступу до своїх файлів. Репозиторій діє на принципі вільного доступу та інтеграції у міжнародні реєстри Вільного доступу ROAR і DOAR, до сайту навчально-методичних матеріалів мають доступ тільки зареєстровані користувачі за номером свого читацького квитка.

Бібліотека університету також використовує у своїй роботі технології автоматичної ідентифікації, про що розповіла завідувачка інформаційним відділом НТБ ПДТУ *Акульшина А. В.* Найбільш сучасною формою ідентифікації у бібліотечній справі є радіоідентифікація за допомогою RFID мітки, але із-за її високої вартості на цей час найбільш розповсюдженою в українських бібліотеках є технологія штрих-кодування. Впровадження цієї технології в практику роботи НТБ ПДТУ було розпочато у 2008 ро-ці з автоматизації книговидачі, в процесі якої були реалізовані задачі зі створення електронного каталогу на весь фонд, штрих-кодування фонду, впровадження електронних читацьких квитків і формулярів, навчання співробітників бібліотеки за вимогами нової технології. З цього року бібліотека почала використовувати технологію автоматичної ідентифікації у перевірці фонду. Впровадження автоматичної ідентифікації в бібліотеці дозволило оптимізувати такі бібліотечні процеси, як видачу та повернення документів, перевірку фонду, статистичний облік, роботу з боржниками. Все це призвело до зменшення навантаження на працівників, підвищило якість обслуговування користувачів. Загалом же, використання автоматизованої технології ідентифікації робить можливим перехід

бібліотеки до безпаперової технології роботи.

Все активніше бібліотеки вищих навчальних закладів працюють над створенням блогів, про що розповіла заступник директора НБ МДУ *Назар'єва С. В.* Якщо раніше бібліотечні блоги створювалися як інструмент спілкування, позиціонування власної думки, то зараз бібліотечний блогінг є незамінним інструментом для зв'язку з суспільством, з рекламною та маркетинговою діяльністю, що торкається практично всіх сфер бібліотечної практики. Особисті блоги співробітників бібліотеки або самої бібліотеки мають практично необмежений потенціал у розповсюдженні знань, просуненню інформаційних продуктів та послуг і, головне, в організації двосторонньої комунікації. Комплекс заходів, що направлені на просунення бібліотек, можна успішно реалізовувати за допомогою блогосфери. Учасники конференції мали змогу ознайомитися з власний досвідом створення та ведення блогу Библио.net (<http://bibliobzor.blogspot.com>).

Сьогодні важко уявити роботу зі студентами у культурно-просвітницькому напрямку без застосування нових сучасних засобів та форм, зазначила завідувач сектору культурно-просвітницької роботи *Дунук Д. О.* У проведенні літературних вечорів, зустрічей з письменниками, презентацій книг, літературно-музичних вечорів, дискусій, вікторин використовуються текстові, музичні, відеоархіви, які систематично поповнюються.

Для надання інформації про заходи, які проводить бібліотека, за допомогою програми Smore створюються флайери та розсилаються на електронні адреси і сайти кафедр, факультетів. За допомогою програм Freemake Video Converter, Movie Maker, A VS Video Editor розроблюються буктрейлери, своєрідні відеооповідання про книги. Використовуючи програму Power Point, бібліотека створює тематичні віртуальні виставки, і подальший їх

розвиток бачить у впровадженні флеш-технологій, яка дасть змогу робити віртуальні виставки мультимедійними та інтерактивними.

З досвідом створення та проведення віртуальних екскурсій учасників конференції ознайомила завідувач відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення НБ МДУ *Дейниченко О. В.* Створені бібліотекою віртуальні екскурсії використовуються у навчально-виховному процесі університету, культурно-просвітницькій роботі бібліотеки та є одним з результатів науководослідних розвідок бібліотеки за краєзнавчим напрямком. Було проведено огляд ліцензійних та безкоштовних програм у мережі Інтернет, за допомогою яких створюються віртуальні екскурсії, більш детально було розглянуто використання програми Power Point. Також були розглянуті переваги і недоліки віртуальних екскурсій відповідно до традиційних, надані практичні поради щодо їх створення та проведена презентація віртуальної екскурсії «Унікальні риси архітектури Маріуполя».

Як задовольняються інформаційні потреби мешканців міста, розповіла директор ЦБС для дорослих міста Маріуполя, заслужений працівник культури України *Гуркова Л. В.* Сучасна публічна бібліотека, окрім стандартного спектру традиційних бібліотечних послуг, у своїй діяльності широко використовує нові послуги та продукти, які створені на основі використання новітніх технологій. Це надзвичайно збільшує можливості бібліотек у задоволенні інформаційних потреб своїх користувачів. На цей час головними інформаційними продуктами бібліотек ЦБС залишаються електронний каталог і бази даних (напр., «Бібліотека і влада», «Навчальні заклади Маріуполя»). Широко використовуються у різних напрямках діяльності бібліотек створені дайджести, у тому числі для задоволення краєзнавчих запитів користувачів: «Маріуполь у

роки Великої Вітчизняної війни», «Будинки і храми Донбасу», «Заповідні місця Донецької області», презентації «Греки Приазов'я», «Архітектура Маріуполя» та ін.

Бібліотечна інфографіка як майбутнє бібліотек та досвід її використання у роботі бібліотек ЦБС для дорослих розглядалися у виступі заступника директора Кудиної Н. О. Зазначалося, що інфографіка, головна ціль якої – інформувати, може бути використана у бібліотечній практиці майже необмежено.

Співробітниками ЦБ ім. В. Г. Короленка створюються власні інформаційні продукти, такі як віртуальні виставки, відеоролики, буктрейлери. Учасникам конференції було представлено авторський буктрейлер «Фантазійний шедевр від Євгенії Вітушко» бібліотекаря **Кур'якулової Т. В.** Основним джерелом доступу віддалених користувачів до інформаційних продуктів та послуг бібліотеки є веб-сайт <http://www.marlibrary.com.ua/>. За його допомогою можна скористатися електронною доставкою документів, віртуальною довідковою службою, інформаційно-правовою службою. Також інформацію про свої ресурси та послуги бібліотека надає за допомогою соціальних мереж: ВКонтакте, Factbook, Youtobe.

Конференція виявила, що бібліотеки Маріуполя мають великий власний індивідуальний досвід виконання у своїй практиці сучасних інформаційних технологій, є чому вчитися один у одного. Для цього було вирішено започаткувати новий міський бібліотечний корпоративний проект «Школа бібліотекаря-практика».

ББК 91
УДК 012

Відповідальний за випуск: директор наукової бібліотеки Маріупольського державного університету Шакула А. П.

Комп'ютерна верстка: Дейниченко О. В.

*Рекомендовано до друку
науково-методичною радою наукової бібліотеки
Маріупольського державного університету
(протокол № від . .2014 р.).*

НЗ4 Науково-дослідна діяльність наукової бібліотеки Маріупольського державного університету : матеріали II науково-методичного семінару. 27 лютого 2014 р. / ред. А. П. Шакула. – Маріуполь : МДУ, 2014. – 84 с.

У виданні представлено матеріали і статті співробітників наукової бібліотеки Маріупольського державного університету з науково-дослідної роботи за 2013 р.

Видання може стати в нагоді як співробітникам бібліотек, так і всім, кого цікавить діяльність вузівської бібліотеки.

ББК 91
УДК 012